

De historische avondprocessie van de Fiertelommegang 2024 uitgelegd (5)

- Het jaar 880: De monniken vluchten met de relieken terug naar Kornelimünster ingevolge de invallen van de Noormannen -

Op het moment dat de relieken van Sint-Hermes in 860 in Ronse aankwamen, waren er elders in Noord-Europa – het Scandinavische schiereiland en in Denemarken (vanaf de 9de eeuw ook IJsland) - al reeds enkele decennia politieke en demografische verschuivingen (o.a. door overbevolking) aan de gang, waarbij een groot aantal lokale stamhoofden beslisten om met hun stam uit te wijken naar het buitenland om daar een nieuw bestaan uit te bouwen.

Vanaf medio 9de eeuw werd heel Europa dan ook geteisterd door rooftochten van de Noormannen. Daarbij staat de term "Noormannen" voor de gehele bevolkingsgroep, terwijl met de term "Vikingen" slechts het zeevarende deel van die groep wordt bedoeld dat vanuit Scandinavië Europa introk voor handel, emigratie, rooftochten en veroveringen.

Ze voeren langs de kusten van Europa en maakten aanspraak op diverse landen zoals Groot-Brittannië, Frankrijk, Spanje, Italië en het huidige Oekraïne, Wit-Rusland en Rusland.

Terwijl stammen uit Zweden uitzwierven naar het huidige Rusland, er belangrijke handelssteden stichtten (Novgorod en Beloozero) en

vandaaruit handel dreven in was, barnsteen, honing en slaven richting Bagdad en in de omgekeerde richting zijde meebrachten, waagden sommige stammen zelfs overvallen op Constantinopel, echter zonder succes.

Noorse stammen trokken vooral naar IJsland, Engeland, Ierland, de west- en zuidkust van Frankrijk, de hele kust van Spanje en de noord-westkust van Italië. Zelfs tot Canada en Amerika (huidige benamingen).

Deense Vikingen trokken naar het zuiden, waar ze – naast Oost-Engeland en Noord-Frankrijk - onder meer het Graafschap Vlaanderen en het Hertogdom Brabant aanpakten.

Antwerpen werd in 836 platgebrand. Daarna volgden plunderingen in de Rupelstreek, Kortrijk, Mechelen, Lier, Leuven en de Maasstreek (Maastricht, Luik, Tongeren, Aken, Kornelimünster, Malmedy, Stavelot).

Vanuit diverse steunpunten in Noord-Duitsland (Walcheren, Wieringen, Elterberg) werden in een volgende fase ook strooptochten georganiseerd via de Rijn en haar zijrivieren.

Dichter bij ons trokken ze vanuit Gent (waar de beide abdijen, na plundering, ingericht werden als winterkwartier voor de Deense legerbenden) via de Schelde naar Doornik om er de stad te verwoesten en verder uit te zwermen doorheen de huidige provincies Oost-Vlaanderen en Henegouwen en het Noorden van Frankrijk, tot Reims.

In de veroveringstochten van de Vikingen kan men twee periodes onderscheiden. Van 789-840 ging het om plundertochten waarbij een gebied dat werd aangevallen even snel weer verlaten werd. In het grotendeels gekerstende Europa waren kloosters, door de aanwezige kostbaarheden, geliefde doelwitten.

Vanaf 840 zouden ze meer gestructureerd te werk zijn gegaan, onder andere door kampen op te richten. Hier was dan eerder sprake van kolonisatie. De schaal waarop werd geplunderd was ook ingrijpender. De Vikingvloeden werden steeds groter en beter georganiseerd. Slavernij en een opkomende nijverheid in Scandinavië waren een belangrijke motor achter de vervaardiging van schepen, zeilen, kledij en wapens.

Of ook Ronse tijdens die plundertocht langs het Scheldetraject geteisterd werd, is lang betwist.

Uit de 'Annales Vedastini' vernemen we echter toch dat ook het monasterium van Ronse bezoek kreeg van de woestelingen. We citeren (uit het oud-latijn vertaald) hieruit ook: "*dat de plundersers niet ophielden dag en nacht de kerken uit te branden en het Christen volk in slavernij*

weg te voeren. Toen namen de monniken tussen Schelde en Somme en zelfs over de Schelde de vlucht, met de lichamen van de heiligen. De Denen spaarden niemand en hadden niet de minste eerbied voor de ouderdom. Ze verwoesten alles te vuur en te zwaard”.

Opgravingen op de Amandiaanse site later (door Albert Cambier) laten eveneens vermoeden dat het oude monasterium 'in die periode' van de kaart werd geveegd om in het midden van de volgende eeuw (ca. 940-945, als alles wat geluwd was) vervangen te worden door een kanunnikenkapittel dat gestart was met de bouw van de romaanse collegiaal.

Maar wat we absoluut met zekerheid weten (uit de 'Gesta Episcoporum Cameracensium' van Balderik, 1041-1043) is dat onze Amandiaanse monniken hun kostbaarste bezit - de relieken van Sint-Hermes - reeds uit voorzorg in veiligheid teruggebracht hadden naar de moederabdij van Sint-Salvator.

Toen ook Aken en de Sint-Salvatorabdij aan de Inde in 881 door de Noormannen verwoest werden (na hun nederlaag door Lodewijk III waren ook plunderaars naar het oosten getrokken), had men - de monniken van Ronse én deze van de abdij van Inde - de relieken gelukkig ook al naar Keulen kunnen overbrengen, waar ze een hele tijd verbleven.

De Noormannen werden in onze regio verslagen met 'de overwinning bij de Dijle' bij Leuven in 891 door Arnulf van Karinthië, waarna ze voorgoed onze streken verlieten.

In West-Francië (Cfr. het deel van Karel de Kale na 843, het westelijk deel van het huidige Frankrijk) echter bleven de aanvallen een steeds terugkerend probleem, tot ze de stad Chartres belegerden en er in 911 verslagen werden door Ebalus van Aquitanië, Richard I van Bourgondië en Robert van Parijs.

Daarop sloot Karel de Eenvoudige 'Het akkoord van Saint-Clair-sur-Epte' met Vikingkoning Rollo en schonk hem het hertogdom Normandië in leen (cfr. later: Willem de Veroveraar, 1066, Slag bij Hastings...). In ruil kreeg hij de controle tot de Seine, zodat hij zich kon verdedigen tegen nieuwe aanvallen door andere Vikingen. Dit zou een einde betekenen van de invallen en veroveringen van de Noormannen in West-Europa.

Maar het einde van de invallen van de Noormannen betekende nog niet meteen het einde van de rust, orde en veiligheid in het oude Lótharingen (de gebieden ten oosten van de Schelde tot de Rijn, het middendeel in de nalatenschap van Karel De Grote, dat feitelijk een lappendeken was van hertogdommen, graafschappen, bisdommen en koninkrijkes en permanent van vorm veranderde in de loop der tijden, door oorlogen en politieke huwelijken; het deel waartoe ook Ronse, na het Verdrag van Verduin in 843 initieel was ingedeeld).

Na de overwinning op de Noormannen had Arnulfs' bastaardzoon Zwentibold Lótharingen tot een onafhankelijk koninkrijk uitgeroepen, maar dat zorgde voor separatistische tendensen van die vele lokale heren, graven, hertogen die van de verwarring gebruik gemaakt hadden om hun lokale positie te verstevigen. Ook dit leidde tot een periode van grote spanningen en instabiliteit in centraal-Europa.

Finaal zal het oude Lótharingen in 962 toch - bijna volledig - opgenomen worden als hertogdom in het Heilig Roomse Rijk (later... der Duitse Natie). Maar het zal nog tot 939 duren tot er opnieuw wat rust in onze gebieden komt en een kloosterleven opnieuw hervat kon worden. En het zal bovendien ook nog tot 940 duren - 60 jaar na de vlucht uit Ronse - tot de relikven van Sint-Hermes konden terugkeren naar Ronse, waar een - inmiddels nieuw-gevestigd - kanunnikenkapittel hiermee ook 'een bijzonder en uniek plan' had. Want ook dié terugkeer is niet zo van een leien dakje verlopen...

Beknopte synthese uit werken van 'Albert Cambier, *Rothnacum Sacrum, Het Negende Eeuwfeest van de Inwijding der Sint-Hermeskrypte onder de*

St- Pieters- en Hermeskollegiaal te Ronse 1089-1989, 1989, 131 pp.' *De grote Noormanneninvallen en het ontstaan van het Ronsische kanunnikenkapittel p. 73-80.'*; uit 'Eric Devos en Ludo Collin, *Behoet mine zinnen. 1150 jaar Sint-Hermes te Ronse, 79 pp., 2010, p.17-30 over de translatio van de Sint-Hermesreliëken'*; en uit enkele losse artikelen over Lotharingen, de Noormannen, het Heilig Roomse Rijk uit diverse boeken en tijdschriften. En onthouden uit de ontelbare en altijd zeer boeiende vertellingen met Albert, soms ook onder het schip van de kerk.

Wim Cambier